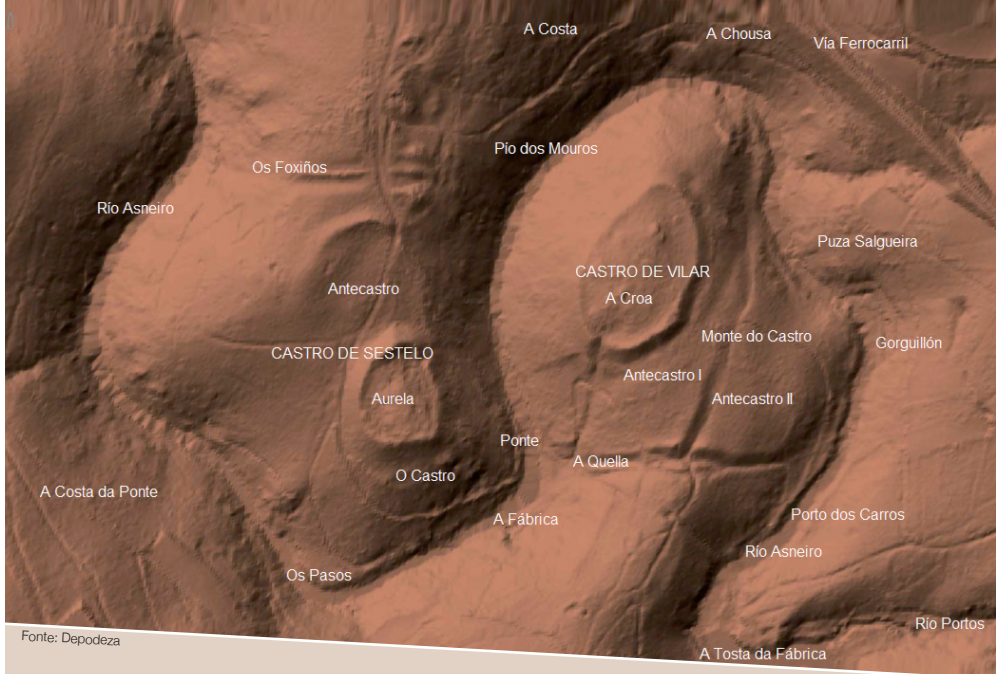

PARROQUIAS E CASTROS DO CONCELLO DE LALÍN

RELACIÓN DE CASTROS DO CONCELLO DE LALÍN

1- Galegos	9- Méixome	17- Xaxán	25- Vilar
2- Palio	10- Madriñán	18- Cristimil	26- Barcia
3- Agoleta	11- Veiga	19- Maceira	27- Catasós
4- Losón	12- Noceda	20- Donramiro	28- Vilanova
5- Cadrón	13- Santiso	21- Gresande	29- Coto do Castelo
6- Palmou	14- Cotarelo (Goiás)	22- Castro de Cabras	30- Ludeiro-Vilatuxe
7- Parada	15- Filgueira	23- Quintela	31- Doade
8- Anzo	16- Bendoiro	24- Botos	32- Coto Costeira

Fonte: Depodeza

DOUS CASTROS IRMÁNS: VILAR (SOUTOLONGO) E SESTELO (BOTOS)

Os castros de Vilar, coñecido como Castro Daquel Lado e o de Sestelo ou Castro Deste Lado, están separados polo río Asneiro, que no seu tortuoso trazado describe un meandro encaixado que serve de fronteira natural entre ámbolos dous asentamentos. Esta circunstancia fai que teñan unha orientación oposta: o castro de Vilar (vertente esquerda do Asneiro) é un castro "abiseiro", está orientado ao Norte e, pola contra, o castro de Sestelo (vertente dereita) mira cara o Sur, é un castro de "solaina".

En canto a súa forma e distribución de estruturas defensivas son dous castros moi semellantes, dous castros case xemelgos. Están formados por unha croa seguida dun antecastro ou dous, que están delimitados do resto do territorio por un parapeto e dous foxos externos. Unha gran parte dos seus contornos están delimitados polo río Asneiro.

Lalín, un interior único

Oficina Municipal de Turismo
Tel.: 666 430 458
infoturismo@lalin.gal

Concello de Lalín
Concellería de Turismo
turismo.lalin.gal

DEPUTACIÓN
PONTEVEDRA

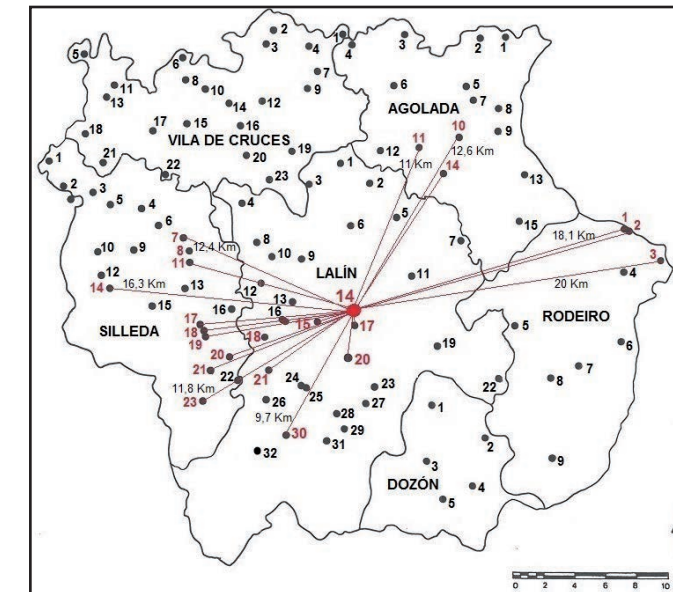
Depósito Legal: PO 332-2017

Deseño: Imprenta Marcaxe

Coordinación: Antonio Presas

Vivendas restauradas do castro de Doade

COMARCA DE DEZA.
CASTROS VISIBLES E
POTENCIALMENTE
VISIBLES DESDE O
CASTRO DE COTARELO
(GOIÁS)

O castro de **COTARELO** (Goiás) está localizado moi cerca do "centro xeográfico comarcal" e durante o período da Cultura Castrexa, moi posiblemente, funcionou como "un lugar central"

RELACIÓN DE CASTROS NA COMARCA DE DEZA

AGOLADA	7- Parada	4- San Salvador de Camba	21- Castro Montaz
1- Basadre	8- Anzo	5- Penela	22- Devesa
2- Eidián	9- Méixome	6- Alboldrón	23- Laro
3- Gurobela	10- Madriñán	7- Vence	
4- Brocos	11- Veiga	8- Riobó	VILA DE CRUCES
5- Artoño	12- Noceda	9- Baroncelle	1- Arnego
6- Val	13- Santiso		2- Portodemouros
7- Buxel	14- COTARELO / GOIÁS		3- Xordedo
8- Borraxeiros	15- Filgueira	SILLEDA	4- Loño
9- Lagares	16- Bendoiro	1- Cira	5- Obra
10- Marcelín	17- Xaxán	2- Lobjo	6- Salgueiros
11- Santa Comba	18- Cristimil	3- Pena do Castelo	7- Cedelle
12- Carmoeira	19- Maceira	4- Manduas	8- Lareo
13- Trabancas	20- Donramiro	5- Piñeiro	9- Contiña
14- Esperante	21- Gresande	6- Breixiña	10- Carbia
15- Ventosa	22- Castro de Cabras	7- Breixa	11- Brandariz
	23- Quintela	8- San Mamede	12- Cumeiro
	24- Botos	9- Chapa	13- Añobre
	25- Vilar	10- Moalde	14- Patoriza
	26- Barcia	11- Pena Negra	15- Alcobre
	27- Catasós	12- Torrón	16- Sabrexo
	28- Vilanova	13- Toiriz	17- Arbián
	29- Coto do Castelo	14- Cascaxide	18- Castromouro
	30- Ludeiro-Vilatuxe	15- Fiestras	19- Besexos
	31- Doade	16- Taboada	20- Bodaño
	32- Coto Costeira	17- Marco	21- Lamego
LALÍN		18- Cartimil	22- San Paio
1- Galegos	RODEIRO	19- Cortegada	23- Oirós
2- Palio	1- Pena Grande	20- Orelas	
3- Agoleta	2- Pequeno		
4- Losón	3- Cantelle		
5- Cadrón			
6- Palmou			

LALÍN, UNHA TERRA DE CASTROS

LALÍN, UNHA TERRA DE CASTROS

O **Concello de Lalín**, integrado na **Comarca de Deza** e formado por 48 parroquias cunha superficie de 326 Km², presenta a nivel de **Galiza** unha densidade de CASTROS moi elevada, algo que chamou moito a atención desde o século XIX.

No ano 1886, o poeta Manuel Curros Enríquez compuxo o famoso poema "O Cipriánillo", no que un laborioso labrego, Xan de Deza, se converte nun triste e desafortunado buscador de tesouros -segundo as crenzas daquel momento- que consideraban estas terras como as "Novas Indias".

Na Comarca de Deza hai uns 107 castros e no concello de Lalín atópanse uns 32, o 30% do total. Esta gran riqueza cultural da nosa Prehistoria empezou a ser investigada polo Seminario de Estudos Galegos entre 1930-1935, período no que se catalogaron 17 castros en Lalín.

1. ¿COMO SON OS CASTROS DE LALÍN?

No Concello de Lalín predominan os castros de tamaño pequeno ou medio, con recintos superiores arredondados, denominados croas ou aurelas, de 1Ha de superficie pero, en moitos casos, aparecen recintos adicionais, denominados antecastros, que duplican ou triplican o espazo habitacional.

Todos os castros están protexidos polos elementos defensivos típicos da cultura castrexa: *murallas, terrapléns, parapetos e foxos*. Estes elementos, que arrodean as croas e os antecastros, poden acadar unha notoria monumentalidade ou seren, nalgúns casos, de reducido tamaño, facendo que o castro teña un resalte maior ou menor dentro do seu marco territorial.

2. TIPOS DE CASTROS DE LALÍN.

Os tipos de castros que se atopan no Concello de Lalín dependen, basicamente, das condicións físicas do terreo no que se asentan. Un castro asentado na cima dun outeiro

ou nunha elevación do terreo, libre por todas partes, domina un gran espazo; mentres que un castro enmarcado nun meandro fluvial encaixado ve moi limitado ese espazo. Estes son os tipos de castros que atopamos en Lalín:

2.1 Castros de zona alta aplanada.

Dispoñen dun amplo espazo no seu contorno que, normalmente, ocupan con foxos e gabias (13, 21, 26, 28).

2.2 Castros de zona alta aplanada en cambio de pendente.

Estes castros presentan grandes foxos na zona de contacto do castro coa parte aplanada, mentres que na pendente só aparece un terraplén (2, 3, 6, 10, 11, 14, 15, 19, 20, 27).

2.3 Castros de ladeira sen cambio de pendente.

Protexen con foxo externo a parte máis elevada do recinto castrexo e, para reducir a pendente, constrúen un elevado terraplén no lado oposto (8, 17).

2.4 Castros de ladeira con cambio de pendente.

Na parte alta trazan un foxo de separación entre o terreo e o castro e, na parte inferior, constrúen un terraplén a carón do cambio de pendente (1, 4, 9, 12, 16, 18, 22, 31).

2.5 Castros de ribeira fluvial (val encaixado).

Aproveitan o trazado do curso fluvial para a protección do recinto castrexo e na parte terrestre trazan foxos e parapetos defensivos (5, 7, 24, 25).

2.6 Castros de fondo de val (val aberto).

Estes castros tiveron unha adicación especialmente agrícola e foron ocupados cara o final da cultura castrexa. Están delimitados por un terraplén seguido, moitas veces, de foxo (23).

2.7 Castros de elevacións de terreo.

Ocupan os lugares máis elevados do terreo circundante, como poden ser outeiros, e os castros están arrodeados con terrapléns (29, 30, 32).

3. ONDE OBSERVAR CASTROS ESTUDADOS EN LALÍN.

3.1 Museo Casa do Patrón. Codeseda (Doade).

Este *Museo Etnográfico* está localizado na aldea de Codeseda (Doade) e conta con máis de 2.000 m² de exposición, distribuídos en tres edificios e trece salas de exposición organizadas por temáticas.

Nos veráns dos anos 2015, 2016, 2017 realizáronse tres campañas de escavación nunha parte do castro de Doade (GA36024037) en colaboración coa USC, poñendo ao descuberto a súa importante arquitectura: un profundo foxo polo lado sur, unha potente muralla, vivendas castrexas e unha construción tipo almacén. Unha parte destas escavacións foron musealizadas (museo ao aire libre).

O material arqueolóxico desenterrado está formado por miles de anacos de pezas cerámicas -moitas decoradas-, anacos de ánforas béticas, tégulas, muños redondos e naviformes, mans de muño, pesas de teares, alisadores, afiadores, fusaiolas, sementes, carbóns, fíbulas de bronce, cravos de ferro... Gran parte destes materiais están depositados nunha sala do Museo e os restantes no seu almacén.

3.2 O complexo Castro-Castrinho de Bendoiro.

Nos anos 2006-2007, por causa da afectación do trazado da liña do TAV (Tren Alta Velocidade) Ourense-Santiago, realizáronse diversas sondaxes e unha gran escavación arqueolóxica no castrinho de Bendoiro, que unido ao castro formaba un gran complexo habitacional.

Como resultado deses traballos colocáronse cinco paneis explicativos que informan das características do xacemento, das súas estruturas defensivas, de achados singulares, da existencia de enterramentos de inhumación, das formas de vida no poboado, etc.

3.3 Castrodeza (Casa do Concello de Lalín).

O Centro Castrodeza está localizado no "Castro Tecnolóxico" ou Casa do Concello de Lalín, un edificio de deseño circular a semellanza dos poboados castrexos.

Castrodeza é un espazo expositivo, un Museo Virtual da cultura castrexa na Comarca de Deza, que ocupa unha superficie de 299 m² repartidos en catro salas circulares.

Calquera visitante que se achegue a Castrodeza, individualmente ou en grupos, poderá recorrer as instalacións en forma de visita guiada básica ou visita guiada lúdica e informarse de varios aspectos da cultura castrexa na comarca deza: localización e características dos nosos castros, información de lendas castrexas, escoitar a narración directa dalgunhas lendas, a alimentación castrexa e a tradicional ou participar nalgún programa didáctico con diversos tipos de talleres.

3.4 Centro de Xestión do Coñecemento Arqueolóxico (CXCA). Pazo de Liñares (Prado).

O Centro de Xestión do Coñecemento Arqueolóxico (CXCA) está vinculado ao Museo Provincial de Pontevedra e ocupa varias dependencias do Pazo de Liñares (508 m²): sala de recepción de materiais, laboratorio, sala de investigación, sala de fotografía, almacén de materiais, sala de audiovisuais, sala de exposicións, etc.

Os materiais arqueolóxicos descubertos en diversas escavacións son enviados a este centro e aquí seguen un rigoroso proceso de limpeza, siglado, tratamentos adecuados, estudo e conservación. Este proceso está aberto ao público que, debidamente autorizado, pode observar "in situ" como se tratan os delicados materiais arqueolóxicos que chegan ao CXCA.

Parapeto castro de Ludeiro-Vilatuxe

Coto Castrelo afectado polo TAV

Castro Vilanova (lado Sur)

Laboratorio (CXCA)

Castro Barcia afectado por cemiterio parroquial

Pazo Liñares